

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 24. června 2021 ve věci č. 53587/17 – *Dodoja proti Chorvatsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že v důsledku toho, že stěžovatel nemohl osobně vyslechnout uprchlého svědka, jehož výpověď byla jediným usvědčujícím důkazem, přičemž stěžovateli byl na jejím základě uložen přísnější trest za závažnější trestnou činnost, nebylo trestní řízení jako celek spravedlivé. Došlo tak k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

V rámci vyšetřování policie zadržela S. B., který v přípravném řízení vypověděl, že pašoval drogy ze Srbska do Chorvatska a prodával je stěžovateli, který je následně v okolí Splitu přeprodával. Stěžovatel, S. B., jakož i další obvinění byli po zahájení trestního stíhání vzati do vazby. Po uplynutí nejvyšší přípustné doby trvání vazby byl S. B. propuštěn a vzápětí uprchl ze země. Soud proto rozhodl o konání řízení v jeho nepřítomnosti.

Při hlavním líčení stěžovatel doznal, že pomohl S. B. s prodejem tří kilogramů heroinu. Stěžovatel byl soudem prvního stupně uznán vinným ze zneužívání omamných látek a odsouzen k osmi letům odnětí svobody, přičemž soud se při svém rozhodování do značné míry opřel o výpověď uprchlého S. B., kterou při jednání přečetl. Odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně tuto výpověď pečlivě zanalyzoval a správně vyhodnotil. Následně podaná ústavní stížnost byla odmítnuta, neboť dle názoru ústavního soudu výpověď S. B. nepředstavovala jediný důkaz, na jehož základě by byl stěžovatel uznán vinným ze spáchání daného trestného činu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že v důsledku použití výpovědi uprchlého S. B. byl odsouzen za závažnější trestný čin a byl mu uložen přísnější trest, když navíc v žádném stádiu řízení neměl možnost S. B. vyslechnout, čímž došlo k porušení jeho práv zaručených čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

a) Shrnutí obecných zásad vyplývajících z judikatury Soudu

Soud úvodem konstatoval, že relevantní zásady týkající se použití usvědčující výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu v řízení před soudem byly shrnuty v rozhodnutích *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*, č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011; a *Schatschaschwili proti Německu*, č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015.

Následně připomněl, že slučitelnost řízení, v němž byla taková výpověď použita jako důkaz, s čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy je zapotřebí posuzovat ve třech krocích (*Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*, cit. výše, § 119–147). Soud tak zkoumá, *zprv*, zda existují závažné důvody pro nepřítomnost svědka u hlavního líčení a následné připuštění výpovědi nevyslechnutého svědka jako důkazu, *zadruhé*, zda se výpověď stala výlučným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení obviněného a zda přijetí takového důkazu mohlo omezit jeho právo obhajoby, a *zatřetí*, zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, které kompenzovaly obtíže obhajobě takto způsobené a zajistily, že dané řízení jako celek bylo spravedlivé.

b) Použití těchto zásad na skutkové okolnosti projednávané věci

Jelikož v projednávané věci stěžovatel nezpochybňuje odsouzení jako takové, ale pouze rozsah trestné činnosti, za niž byl odsouzen, a přísnost trestu, který mu byl uložen, zabýval se Soud nejprve otázkou, zda lze výše uvedené obecné zásady vztáhnout i na skutkové okolnosti této věci. I když problematika

přiměřeného trestání spadá obvykle mimo věcný rozsah Úmluvy (např. *Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku*, č. 60367/08 a 961/11, rozsudek velkého senátu ze dne 24. ledna 2017, § 55), Soud v této souvislosti rozhodl, že z obecného požadavku spravedlivosti vyplývá, že člověk by měl být potrestán pouze za činy, které skutečně spáchal, a nikoli za tu část trestné činnosti, která byla důsledkem nesprávně vedeného řízení ze strany státních orgánů (*mutatis mutandis Grba proti Chorvatsku*, č. 47074/12, rozsudek ze dne 23. listopadu 2017, § 103). Jelikož výpověď S. B. mohla mít vliv na výsledek daného řízení (srov. *a contrario, Kapustyak proti Ukrajině*, č. 26230/11, rozsudek ze dne 3. března 2016, § 94–95), Soud přistoupil k tříkrokovému testu.

U prvního kroku Soud konstatoval, že útěk S. B. a skutečnost, že řízení bylo vedeno v jeho nepřítomnosti, představovaly závažný důvod pro to, aby nebyl v hlavním líčení vyslechnut (*Lobarev a ostatní proti Rusku*, č. 10355/09 a 5 dalších, rozsudek ze dne 28. ledna 2020, § 33, 34 a 40).

U druhému kroku testu Soud poznamenal, že v řízení byla proti stěžovateli použita celá řada usvědčujících důkazů (např. záznamy telefonních hovorů mezi S. B. a stěžovatelem a S. B. a V. N.), které avšak byly pouze nepřímé a nedokládaly, že stěžovatel a S. B. byli z důvodu prodeje drog v kontaktu jednou až dvakrát do měsíce po dobu jednoho roku, jak S. B. tvrdil, a nikoli pouze při jedné příležitosti, jak tvrdil stěžovatel. Výpověď S. B. tak sice nesloužila jako výlučný nebo rozhodující důkaz pro odsouzení stěžovatele, avšak byla jí přikládána značná váha, což mohlo významně omezit právo obhajoby.

Pokud jde o třetí krok testu, Soud poznamenal, že vnitrostátní soudy dostatečně nepřihlíděly ke skutečnosti, že S. B. nebyl obhajobou vyslechnut. Ba naopak, jeho výpovědi přisuzovaly stejnou váhu jako výpovědím stěžovatele a dalšího obviněného V. N. (srov. např. *Bobes proti Rumunsku*, č. 29752/05, rozsudek ze dne 9. července 2013, § 46). Ačkoli se jejich výpovědi částečně rozcházeły, vnitrostátní soudy považovaly za věrohodnou právě výpověď S. B., a to i přesto, že kromě svědka v řízení pro účely Úmluvy (*Lucà proti Itálii*, č. 33354/96, rozsudek ze dne 27. února 2001, § 41) vystupoval také jako spoluobviněný, který měl svůj vlastní zájem na výsledku řízení a nemohl být za případná nepravdivá tvrzení potrestán (*Kuchta proti Polsku*, č. 58683/08, rozsudek ze dne 23. ledna 2018, § 68). Soud dále zopakoval, že výpověď S. B. měla značnou váhu pro posouzení viny stěžovatele za celé dotčené období, jelikož existovalo málo nebo žádné přímé usvědčující důkazy na uvedené období. Nadto, další důkazy navrhané obhajobou k četnosti kontaktů stěžovatele a S. B. byly soudem odmítnuty jako nadbytečné. Skutečnost, že stěžovatel měl možnost soudům předložit vlastní verzi daných událostí, sama o sobě nepředstavuje dostatečně vyvažující faktor způsobilý vyvážit obtíže způsobené obhajobě (*Paić proti Chorvatsku*, č. 47082/12, rozsudek ze dne 29. března 2016, § 51). Pokud jde o celkovou spravedlivost řízení, přestože výpověď S. B. posloužila jako rozhodující důkaz k odsouzení stěžovatele, tento neměl v žádné fázi řízení možnost S. B. vyslechnout. Byl tak odsouzen za závažnější trestný čin a byl mu uložen přísnější trest na základě důkazu, při jehož provádění byla značně omezena práva obhajoby. Soud proto dospěl k závěru, že v projednávané věci došlo k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.